

LBRIS

We know
books

UN STUDIU
ÎN ROȘU &
SEMNU
CELOR PATRU

Arthur Conan Doyle

Traducere din limba engleză și note
LAZĂR CASSVAN și RODICA LACKNER

LITERA

București

Cuprins

Un studiu în roșu	5
Semnul celor patru	155

Capitolul I

Domnul Sherlock Holmes

În anul 1878 mi-am luat diploma de doctor în medicină la Universitatea din Londra și am urmat, la Netley, cursurile recomandate chirurgilor militari. După ce mi-am terminat studiile, am fost repartizat, potrivit regulamentelor, în calitate de chirurg-ajutor la regimentul 5 de pușcași Northumberland. În vremea aceea, regimentul se afla în India și, înainte ca eu să fi putut ajunge acolo spre a-mi lua postul în primire, cel de-al doilea război afgan izbucnise. Debarcând la Bombay, am aflat că unitatea mea înaintase de-a curmezișul trecătorilor și pătrunsese adânc în teritoriul inamicului. Așadar, am pornit, laolaltă cu mulți alți ofițeri care se aflau în aceeași situație, și am izbutit să ajungem teferi la Kandahar, unde mi-am găsit regimentul și am început de îndată să-mi îndeplinesc noile îndatoriri.

În timp ce, pentru mulți, acțiunea noastră militară a însemnat onoruri și distincții, mie nu mi-a adus decât nenorocire și dezastru. Am fost scos din brigadă și detașat pe lângă regimentul din Berkshire, cu care am participat la catastrofa bătălie de la Maiwand. Acolo, am fost lovit la umăr de un glonț tras de o flintă Jezail, care mi-a zdrobit osul și mi-a atins artera subclaviculară. Fără devotamentul și

curajul lui Murray, ordonanța mea, care m-a urcat pe un cal de povară și a izbutit să mă readucă în siguranță în liniile britanice, aș fi căzut în mâinile fioroșilor *ghazi*.

Chinuit de durere și slăbit de nesfârșitele lipsuri pe care le îndurasem, am fost evacuat, împreună cu mulți alți răniți, la spitalul bazei de la Peshawar. Aici, mi-am revenit, ba chiar starea sănătății mele se îmbunătățise atât de mult, încât îmi permitea să mă plimb prin salon și să stau câte puțin la soare pe terasă, când am fost țintuit la pat de frigurile galbene, acest blestem al posesiunilor noastre din India. Timp de câteva luni, viața mea a atârnat de un fir de păr, iar când, în cele din urmă, mi-am revenit și am intrat în perioada de convalescență, eram atât de vlăguit și de palid, încât o comisie medicală a hotărât trimiterea mea fără nici o întârziere acasă, în Anglia. Ca atare, am fost imbarcat pe vasul *Orontes* care transporta trupe și, o lună mai târziu, am debarcat în portul Portsmouth, cu sănătatea șubrezită pentru totdeauna, dar cu încuviințarea unui guvern plin de bunăvoință paternă de a-mi petrece următoarele nouă luni încercând să mi-o ameliores.

N-aveam nici un fel de rude sau prieteni în Anglia, de aceea mă simțeam liber ca văzduhul – sau, mai bine spus, atât de liber cât poate să fie un om cu un venit de unsprezece șilingi și șase penny pe zi. În asemenea împrejurări, era firesc să mă îndrept spre Londra, această cloacă uriașă spre care sunt atrași, în mod irezistibil, toți trântorii și toate hai-manalele imperiului. Acolo, am locuit un timp la un hotel particular de pe Strand, ducând o existență lipsită de confort și perspective și cheltuind, cu mult mai multă ușurință decât s-ar fi convenit, toți banii pe care-i aveam. Situația mea financiară devenise atât de nesigură încât, în scurt timp, mi-am dat seama că trebuie fie să părăsesc metropola și să mă mut undeva la țară, fie să procedez la o schimbare radicală a modului meu de viață. Optând pentru cea de-a doua soluție, am început prin a mă hotărî să părăsesc hotelul și

să mă mut într-o locuință mai puțin pretențioasă și mai puțin costisitoare.

Tocmai în ziua când ajunsesem la această hotărâre, mă aflam la Criterion Bar; cineva mă bătu pe umăr și, întorcându-mă, l-am recunoscut pe tânărul Stamford, care îmi fusese subaltern la Barts în calitate de infirmier. Să întâlnești un cunoscut în enormul labirint londonez constituie într-adevăr o plăcere pentru un om care se simte singur. Nu fusesem niciodată prea apropiat de Stamford, dar acum, revăzându-l, l-am salutat cu entuziasm, iar el părea, la rândul lui, încântat că mă vede. Bucuros la culme, l-am invitat să luăm dejunul împreună la restaurantul Holborn și ne-am urcat amândoi într-o trăsură.

– Dar ce-ai pățit, Watson? întrebă el cu o uimire sinceră, în timp ce eram hurducați prin furnicările străzilor Londrei. Ești subțire ca o surcică și pământiu ca o nucă.

I-am făcut un rezumat al aventurilor mele, dar nici n-am apucat să isprăvesc, că am și ajuns la destinație.

– Sărmanul de tine! spuse el cu milă după ce află nenorocirile care se abătuseră asupra mea. Și acum, ce ai de gând?

– Să-mi caut o locuință, i-am răspuns. Să încerc să dezleg problema, dacă e cu putință să găsești o casă confortabilă la un preț rezonabil.

– Ciudat lucru, remarcă însoțitorul meu, ești al doilea pe ziua de azi care-mi spune că-l frământă această problemă.

– Și, mă rog, cine a fost primul? am întrebat.

– Un prieten care lucrează la laboratorul de chimie al spitalului. Era tare necăjit azi-dimineață că nu poate găsi pe cineva cu care să împartă un apartament plăcut, descoperit de el, care e prea scump pentru buzunarul lui.

– Dumnezeu! am exclamat, dacă într-adevăr caută pe cineva cu care să împartă apartamentul și cheltuielile, eu sunt omul de care are nevoie. Aș prefera tovărășia în locul singurătății.

Tânărul Stamford mă privi într-un fel ciudat, pe deasupra paharului său cu vin.

– Încă nu-l cunoști pe Sherlock Holmes, spuse el; probabil că vei renunța la ideea de a-l avea tot timpul lângă dumneata.

– De ce? Ce i se reproșează?

– A, n-am spus că i se reproșează ceva. Atâta doar că are unele idei ciudate – este un entuziast în unele ramuri ale științei. Altminteri, după câte știu, e un om destul de cumsecade.

– E, probabil, student în medicină? am spus.

– Nu, habar n-am ce-și propune să studieze. Cred că se pricepe la anatomie și e un chimist de prima mână; dar, după câte știu, n-a urmat niciodată cursuri sistematice de medicină. Studiile pe care le-a făcut au fost foarte neregulate și excentrice, dar a acumulat un bagaj de cunoștințe originale, care i-ar uimi pe profesorii săi.

– Nu l-ai întrebat niciodată ce carieră vrea să îmbrățișeze?

– Nu; nu-i omul pe care să-l poți trage ușor de limbă, deși, când are chef, e destul de vorbăreț.

– Aș vrea să-l cunosc, am spus. Dacă e să locuiesc împreună cu cineva, aș prefera un om studios și liniștit. Nu mă simt încă în stare să suport mult zgomot sau agitație. În Afganistan am avut parte de suficient zgomot și agitație, cât să-mi ajungă până la sfârșitul vieții. Cum aș putea face cunoștință cu acest prieten al dumitale?

– Acum e cu siguranță la laborator, replică interlocutorul meu. Ori nu dă pe acolo cu săptămânile, ori lucrează de dimineață până noaptea. Dacă vrei, mergem împreună după masă.

– Bucuros, am răspuns, iar apoi conversația noastră se abătu într-o altă direcție.

După ce am părăsit localul, în drum spre spital, Stamford îmi furniză noi amănunte despre gentlemanul căruia do-ream să-i propun să împartă cu mine apartamentul.

– Să nu mă scoți pe mine vinovat dacă n-ai să te înțelegi cu el, îmi spuse; nu știu despre el mai mult decât am aflat cu prilejul întâlnirilor noastre întâmplătoare în laborator. Dumneata ai propus combinația asta, așa încât să nu mă faci pe mine răspunzător.

– Dacă nu ne vom înțelege, va fi foarte simplu să ne despărțim, am răspuns. Mi se pare, Stamford, am adăugat privind-l în ochi pe interlocutorul meu, că ai un motiv anume să te speli pe mâini în problema asta. Are oare un caracter atât de insuportabil, sau e vorba de altceva? Hai, spune, nu te sfi.

– Nu e ușor să exprimi inexprimabilul, răspunse el râ-zând. Holmes e puțin prea științific; după părerea mea, frizează cinismul. Aș putea să mi-l imaginez injectându-i unui prieten ultimul alcaloid vegetal descoperit, firește, nu cu intenții rele, ci pur și simplu din curiozitate științifică, cu scopul de a-și face o idee clară asupra efectului. Ca să nu-l nedreptățesc, cred că ar fi în stare să facă același experiment, fără să șovăie, pe propria lui piele. Se pare că nutrește o pasiune pentru cunoștințele complete și exacte.

– Are perfectă dreptate.

– Da, numai că, uneori, această pasiune poate fi împin-să la extrem. Când te apuci să biciuiești cadavre, în sala de disecție, lucrurile capătă un aspect cel puțin bizar.

– Să biciuiești cadavre!

– Da, ca să verifici în ce măsură se pot produce echimoze după moarte. L-am văzut cu ochii mei făcând acest lucru.

– Și, totuși, spui că nu este student la medicină?

– Nu. Dumnezeu știe care sunt scopurile studiilor sale. Dar iată că am ajuns și va trebui să-ți formezi singur impresiile despre el. În timp ce însoțitorul meu continua să vorbească, am apucat-o pe o alee îngustă și, printr-o portiță

laterală, am intrat într-o aripă a marelui spital. Spațiul îmi era familiar și nu aveam nevoie de călăuză ca să urc scara aceea de piatră rece și să străbat coridorul lung, cu praveleștea pereților vopsiți în alb și a ușilor colorate într-un galben foarte deschis. Nu departe de celălalt capăt al coridorului se desprindea un pasaj cu boltă joasă, ce ducea la laboratorul de chimie.

Era o încăpere mare, în care, de-a lungul pereților și peste tot locul se vedea puderie de sticle. Pretutindeni, nenumărate măsuțe joase și largi, încărcate cu retorte, eprubete și lămpi Bunsen, cu flăcările lor albastre tremurânde. În capătul odăii se afla un singur student, aplecat deasupra unei mese și absorbit de munca sa. Auzind zgomotul pașilor noștri, își roti privirea și sări în picioare, cu un strigăt de satisfacție.

– Am găsit! Am găsit! îi strigă însoțitorului meu, vânturându-se printre noi cu o eprubetă în mână. Am găsit un reactiv care este precipitat de hemoglobină, de nimic altceva decât de hemoglobină.

Nici dacă ar fi descoperit o mină de aur, nu s-ar fi putut citi o bucurie mai mare pe chipul său.

– Doctorul Watson, domnul Sherlock Holmes, spuse Stamford făcând prezentările.

– Ce mai faceți? spuse el prietenos, și-mi strânse mâna cu o putere de care nu l-aș fi crezut în stare. După câte observ, ați fost în Afganistan.

– Dar de unde știți acest lucru? l-am întrebat, vădit surprins.

– N-are importanță, spuse el râzând. Acum, problema principală e hemoglobina. Fără îndoială, senzații însemnătatea descoperirii pe care am făcut-o.

– Din punctul de vedere al chimiei este, desigur, interesantă, i-am răspuns, dar ca efect practic...

– Bine, omule, dar e cea mai practică descoperire medico-legală din ultimii ani. Nu-ți dai seama că ne pune la

îndemână un test care nu dă greș la identificarea petelor de sânge? Poftim aici!

Nerăbdător să mă convingă, mă apucă de mânecă și mă trase după el spre masa la care îl găsisem lucrând.

– Să luăm puțin sânge proaspăt, spuse el și, introducându-și în deget un ac lung, recoltă un strop de sânge într-o pipetă. Acum, torn această cantitate mică de sânge într-un litru de apă. Observi că amestecul rezultat pare apă curată. Coeficientul sângelui nu poate fi mai mare de unu la un milion. Cu toate astea, nu mă îndoiesc că vom fi în măsură să obținem reacția caracteristică. Continuând să vorbească, azvârli în vas niște cristale albe și apoi adăugă câteva picături dintr-un lichid transparent. Într-o clipă, conținutul căpătă o nuanță acaju pal și un praf de culoare brună fu precipitat spre fundul vasului de sticlă.

– Ha, ha! strigă el, bătând din palme, fericit ca un copil care căpătase o jucărie nouă. Ei, ce părere ai?

– Pare să fie un test foarte delicat, am răspuns.

– Minunat! Minunat! Vechiul test bazat pe *guaiacum*¹ era foarte grosolan și nesigur. Ca și examinarea la microscop a corpusculelor sangvine. Această din urmă metodă este lipsită de eficiență dacă petele au o vechime de câteva ore. Or, noul test, pare-se, acționează la fel de bine și dacă sângele este proaspăt, și dacă este vechi. Dacă ar fi fost inventat mai demult, sute de indivizi care circulă acum în libertate pe glob și-ar fi primit la timp pedeapsa pentru crimele săvârșite.

– Într-adevăr, am murmurat.

– Descoperirea crimelor depinde întotdeauna de acest unic punct. Uneori, un om este suspectat de o crimă abia după câteva luni de la săvârșirea ei. Hainele sau rufăria acestuia sunt examinate și se descoperă pe ele pete brune. Sunt oare pete de sânge, pete de noroi, pete de rugină, pete

¹ Arbust de origine americană, care dă lemnul denumit *guayaco*; autorul se referă, probabil, la o substanță extrasă din acest arbust.

de fructe, sau ce fel de pete sunt? Iată întrebarea care i-a pus în încurcătură pe mulți experți – și pentru ce? Pentru că nu exista nici un test sigur. Acum, avem testul Sherlock Holmes, și nu va mai exista nici o dificultate.

Vorbind, ochii îi scânteiau de fericire. Puse mâna în dreptul inimii și se înclină, ca și cum ar fi răspuns unei mulțimi entuziaste adunate în imaginația sa.

– Meriți să fii felicitat, am spus vădit surprins de entuziasmul său.

– De pildă, cazul lui von Bischoff, de anul trecut, la Frankfurt. Dacă exista dovada obținută de mine, cu siguranță că ar fi fost spânzurat. Apoi, Mason din Bradford, faimosul Müller, Lefevre de la Montpellier, Samson din New Orleans. Aș putea să înșir o sumedenie de cazuri în care ar fi avut un rol hotărâtor.

– Parcă ai fi un anuar ambulant al crimei, spuse Stamford râzând. Ai putea edita și o gazetă cu acest profil. Intitulată, de pildă, *Vești polițienești din trecut*.

– Ceea ce ar constitui o lectură foarte utilă și interesantă, remarcă Sherlock Holmes, în timp ce-și lipea un mic plas-ture pe înțepătura de la deget. Trebuie să fii grijuliu, urmă el întorcându-se spre mine cu un zâmbet, căci umblu mult cu fel de fel de otrăvuri.

Și, cum în timp ce vorbea își ridicase mâna, am putut să observ că era împestrițată toată cu bucățele de plasture și decolorată de acizi puternici.

– Am venit aici pentru o afacere, spuse Stamford. Se așeză pe un scaun înalt cu trei picioare și împinse unul la fel spre mine, cu genunchiul. Prietenul ăsta al meu caută o locuință; și, cum mi te-ai plâns că nu găsești pe nimeni cu care să împărți apartamentul, m-am gândit că ar fi indicat să vă pun față în față.

Sherlock Holmes păru încântat de ideea de a împărți apartamentul cu mine.

– Am ochit o casă pe strada Baker, spuse el, care ni s-ar potrivi de minune. Sper că nu te supără mirosul de tutun tare.

– Și eu fumez întotdeauna tutun marinăresc, i-am replicat.

– Perfect. De obicei, am în casă diferite chimicale și câteodată mai fac și unele experimente. Te-ar deranja?

– Deloc.

– Ia stai, să mă gândesc care sunt celelalte defecte ale mele. Uneori, cad într-o stare de apatie și nu deschid gura zile în șir. Nu trebuie să-ți închipui că sunt morocănos când trec prin asemenea stări. E de-ajuns să fiu lăsat în pace ca să-mi revin curând. Dar dumneata ce ai de mărturisit? Este foarte bine ca doi oameni, înainte de a începe să conviețuiască, să-și cunoască reciproc principalele defecte.

La acest interogatoriu suplimentar, am izbucnit în râs.

– Am un cățel, am spus; și nu suport zgomotele, fiindcă nervii mei sunt zdruncinați; mă scol la orele cele mai nepotrivate și sunt extrem de leneș. Când sunt perfect sănătos, mai am o serie de vicii, dar, în momentul de față, acestea cele mai însemnate.

– Cântatul la vioară intră în categoria zgomotelor care te deranjează? întrebă el îngrijorat.

– Asta depinde de cel care cântă, am răspuns. Muzica, bine cântată la vioară, îi încântă și pe zei, în vreme ce, dacă e prost interpretată...

– În regulă! exclamă el cu un zâmbet vesel. Cred că putem să considerăm convenția ca și încheiată – bineînțeles, dacă apartamentul va fi pe placul dumitale.

– Când mergem să-l vedem?

– Vino aici mâine la amiază și vom pleca împreună să punem totul la punct, răspunse el.

– S-a făcut – la amiază, am spus și i-am strâns mâna.

L-am lăsat lucrând printre chimicale și am pornit-o spre hotel.

– Apropo, am întrebat brusc, oprindu-mă și întorcându-mă spre Stamford, de unde naiba a știut c-am fost în Afganistan?

Prietenul meu zâmbi enigmatic.

– Tocmai asta este mica lui ciudățenie, spuse el. Mulți ar vrea să știe cum izbutește să afle unele lucruri.

– A, deci, este un mister? am strigat, frecându-mi mâinile. Asta e foarte picant. Îți rămân îndatorat că mi-ai făcut cunoștință cu el. Știi doar că cel mai potrivit obiect pentru studiul umanității este însuși omul.

– Să-l studiezi deci, spuse Stamford înainte de a ne despărți. Deși va fi o problemă dificilă. Aș pune rămașag că el va afla mai multe despre dumneata decât dumneata despre el. La revedere!

– La revedere! i-am răspuns îndreptându-mă spre hotel, foarte intrigat de noua mea cunoștință.